

"ויקרא אל משה... " (א, א')

האות א' כאן בפסוק קטנה, כיוון שמה רבינו בענוותנותו הרבה לא רצה לכתוב ויקרא, שזו לשונם של מלאכי השרת, אבל מצד שני הקב"ה ציווה עליו לכתוב 'ויקרא'. אזי מה עושים?

לכן כתב אות א' קטנה, כך שמי שמסתכל מרחוק לא רואה אותה וחושב שכתוב 'ויקרא'. וה' יתברך נתן למשה רבינו דיו בדיוק עד האות האחרונה שבספר תורה, לא פחות ולא יותר, אבל כיוון שמה רבינו כתב א' קטנה - נשאר דיו. לקח הקב"ה את הדיו הזה ומרח על מצחו של משה רבינו, עד שקרן עור פניו. ולומדים מכאן שכל שאדם בורח מהכבוד - הכבוד רודף אחריו.

ומעשה באדם שאמר לרב 'אני כל הזמן בורח מהכבוד, ואני לא רואה שהכבוד רודף אחרי'. אמר לו הרב 'בכל פעם שאתה מביט מאחוריד ומחפש אותו - הוא מתחבא';

ומעשה נוסף באדם עם הארץ שאהב כבוד, הגיע לאיזה בית כנסת, וביקש מהגבאי שיתן לו כיסא מכובד ליד רב בית כנסת בתמורה לסכום הגון שנתן לו. והנה הגיע מנחה של שבת, והאיש רצה להראות לרב שגם הוא מבין הרבה. שאל את הרב "מה זה שכתוב 'צדקתך וגו', 'אדם ובהמה תושיע ה' !? מי זה שהניח את הבהמה ליד האדם?". אמר לו הרב "תשאל את הגבאי, מה אתה שואל אותי?". (הרב יפתח סופר ובחרת בחיים)

אהבת ישראל

רד גם אתה לדעתו של השני

בעל חנות המפלט סגר את החנות בדיוק כשבאתי, ולא הספיק להתעכב ולפתח לי לכמה דקות נוספות לספק לי כמה מצרכים; ה'בוסי' אחר לי את המשפך; הוא לא מוכן כבר זמן רב להוסיף לי במשפךתי; הרופא לא הספיק לקבל אותי על אף שבאתי מרחוק; הפקיד סגר לי בפנים את הדלת בדיוק בדקה האחרונה של קבלת הקהל; השמש של הרב נמנע לקבל אותי ולהכניסני לשאלה דחופה;

בכל הפרטים הללו ודומיהם, אדם רגיל להבין רק את עצמו ומצמצם מאד בחשיבתו ביצד להבין גם את השני, ובכך ממהר הוא בשפיטתו לשפט את אותם אנשים כאכזרים ורעים, חסרי לב ומוסריות. לכן צריך אדם להרגיל את עצמו לחשב ולהעמיק לדעתו של השני ולדונו לזכות.

וכאן נביא מעשיות המפרסמות שבתלמוד עד כמה חוב האדם להעמיק ולמצא זכות במעשיו של השני. בגמרא תענית (כא): מובא על אבא אומנא, שאף על פי שלא היה אדם גדול, אלא בשביל מעשיו הטובים שהיה נוהג לדון כל מעשה לכף זכות - למרות שהיה נראה כמעשה רע - מן השמים היו מכריזין לו בכל יום שלום. וכך מספרת הגמרא: פעם שלח אביי שני תלמידי חכמים לנסותו ולבדק במעשיו הטובים. באו לביתו, אכלו ושתו, ונתן להם מקום ללון וקפל תחתיהם תקשיטי צמר לישון עליהם. בבקר לקחו האורחים את הבגדים שישנו עליהם, קפלו אותם והביאו אותם לשיוק למכרם, שם פגשו את אבא אומנא. אמרו לו: מבקשים אנו מכבודו שיאמר לנו כמה הן שנים ותן לנו מעות תמורתם, ובכך רצו לבדקו אם יחשדם כגזלנים או שיאמר ששנים הם פחות מערכם האמתית. אמר להם: כך וכך הם שנים. שאלוהו: ואולי שנים הם יותר? ענה להם: אני קניתי אותם בסכום זה שאמרתי לכם. לאחר שנגחחו לראות שאדם נאמן הוא, אמרו לו: כמה חשדתנו בעת שלקחנו ממך את הבגדים? אמר להם: חשבתי שנגדמנה לכם מצות פדיון שבויים וצריכים אתם למעות והתבישתם לבקש ממני מעות, ולכן לקחתם את הבגדים. אמרו לו: מטרנתנו היתה לנסות אותך, ועמדת בנסינו, וכעת קח בחזרה את הבגדים. אמר להם: איני רוצה לקבלם בחזרה, כי מאותו רגע שלקחתם, אמרתי שיהיו לצדקה. ועבור מעשים אלו נתנו לו מן השמים שלום בכל יום. שהיתה באה אליו בת קול מן השמים בכל יום ואומרת לו: "שלום עליך".

(הרב יעקב ישראל לוגאסי)

אמונה

נו. השקר לא יסכימו עליו רבים. (ספר המידות)

המוצא אבידה שאין בה סימנים, תולים אנו לומר, שמן הסתם התייאשו הבעלים ממנה, מכיון שאין להם אפשרות לזהותה, ולכן האבידה נעשית הפקר, והמוצא רשאי לזכות בה לעצמו. { כדאיתא בגמרא בבא מציעא (דף כז.ו). }

וראה בסעיף הבא.

יש מקרים, שבהם לא זוכה המוצא באבידה, אף על פי שאין לה סימנים, כגון שמצא חפץ שאין דרך הבעלים להרגיש מיד בחסרונו, ויתכן שהמוצא מצא את החפץ לפני שנודע לבעליו שהחפץ אבד מהם, ועדיין לא התייאשו ממנו. באופן כזה אין המוצא זוכה בכלי, אלא צריך להניחו ולשומרו, עד שיבוא אליהו הנביא וישיב את האבידה לבעליה. (12)

(12). הנה כבר נתבאר שכל ההיתר להשתמש באבידה שאין בה סימנים, הוא מטעם שהבעלים מתייאשים ממנה, ולכן דינה כהפקר, ומותר למוצא לזכות בה לעצמו.

אולם כל זה דווקא באופן שידוע לנו בברור שאכן הבעלים התייאשו מהאבידה, כגון המוצא חפץ שרגילים להרגיש מיד בחסרונו, מחמת שרגילים להשתמש בו תדיר, או שהוא דבר כבד וכדומה. אבל באופן שמצא חפץ, שיתכן שהבעלים עדיין לא יודעים שהחפץ אבד להם [מחמת שאינם רגילים להשתמש בו כל שעה], אף על פי שלאחר שידוע להם הדבר, הם יתייאשו ממנו, הרי זה נקרא בלשון התלמוד "יאוש שלא מדעת", ובאופן כזה לא זכה המוצא בחפץ אף אם ימתין זמן רב שכבר יהיה ברור לו שהבעלים התייאשו מהחפץ. וניגע מעט בביאור מושג זה בס"ד.

משהו לנשמה

מחסום בגן עדן

לרבינו יואל סירקיש זצ"ל - בעל הבי"ח, היה תלמיד אחד, עשיר ובעל צדקה, והיה מדריכו בהלכות נתינת הצדקה, והיו כל מעשי צדקותיו - הן בגופו והן בממונו - נעשים על פי רבו.

יום אחד בא אדם לפני הגאון, וסיפר: "מזה עשרות שנים חוכר אני את בית המזיגה מאדון הכפר ומתפרנס בכבוד, ועתה בא יהודי להשיג את גבולי ומפציר בפריץ יום יום, ומבטיחו להעלות את דמי החכירה, ואני אנה אני בא!"

ענהו הרב: "לך נא לפלוני הגביר, ובקשו בשמי גמילות חסד בגופו, גדול כבודו בעיני הפריץ ולבטח יאות לבקשתו שלא לנשל אותך ממקומך".

מיד שם המוזג פעמיו לבית הגביר, וביקשו בשם הרב שיושיעו מצרתו. שמע העשיר והבטיח לעשות מבוקשו. אך המוזג לא הסתפק בהבטחתו, והפציר בו שימהר לשוחח עם הפריץ, על מנת שלא יפסיד את פרנסתו. או אז התנצל העשיר ואמר: "לא אוכל למלא מבוקשך כעת, כי עלי לצאת עוד מעט ליריד הגדול בלייפציג הנערך אחת לשנה. זמנו עובר, ואם לא אשתתף בו אפסיד הון רב!"

חשכו עיניו של המוזג, וקרא: אם כך, אנה אני בא! משיג הגבול מגיע לפריץ מדי יום ומרבה עליו דברים, היום או מחר יטה את לבבו, ואז לא נוכל לעשות דבר!"

החל הגביר לחזק את לבו באמונה ובטחון - הרי הובטחנו שאין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו, ולא תועיל אף תחבולה לפגוע בפרנסתו הקצובה, התחזק באמונה, והריני מבטיח לך כי בשובי מן היריד לא אסור לביתי בטרם אכנס לפריץ, ובע"ה אהיה שליח נאמן לטובתך!

מששמע כך המוזג, נתרצה, שב לביתו וסיפר לאשתו על הבטחת העשיר שהפיחה תקוה בלבבו. אבל האשה לא מצאה ניחומים בדבריו, ופרצה בבכי ממר והאשימתו שהוא, ורק הוא, אשם בכל מה שקרה. אילו אחר היה בא אל העשיר, לא היה מקבל את הדחיה, ולא היה מסתפק בפתגמי בטחון. וכך עברו עליהם ימי בכי ומריבה, קדרות ועצב. אך יום רדף יום, ויריד לייפציג ננעל. העשיר קיים הבטחתו ובדרכו לביתו סר למעונו של הפריץ, שוחח עימו, ואכן דבריו עשו פירות. הפריץ קרא למוזג וחיפש עימו את החוזה לעשר שנים נוספות.

שנים חלפו, והעשיר נפטר לבית עולמו. כבוד גדול עשו לו במותו, וספדוהו כהלכה כיאה לגביר רב חסד ובעל צדקה. כעבור ימים מספר בא בחלום אל רבו, בעל הבי"ח, ואמר: "באתי, מורי ורבי, לספר לך איך קיבלו פני במרום, למען תפרסם את הדברים".

בבואי, מצאתי כמה נשמות מחכות לדין, ביניהן שתיים שהכרתים בעולם התחתון, שני קצבים שפשעו במלאכתם והאכילו טריפות לעם השם. האחד בא לפניך בחיים, התוודה על עונו וקיבל תיקון תשובה, והשני לא התחרט ומת מות רשע. הקצב הרשע בא על עונשו והשליכוהו למעמקי שאול. ואילו את הקצב בעל התשובה הובילו מלאכי רחמים להיכל בעלי תשובה, ולאחר מכן נקראתי אני להתייצב לפני פמליה של מעלה.

בשמעי את שמי, רעדתי כולי מפחד, אבל כל מעשי הצדקה שעשיתי, המצוות שקיימתי והתורה שלמדתי, כולם באו והעידו לזכותי ויצאתי זכאי בדיני, ומלאכי שלום קדמוני והוליכוני בקול שירה ורננה להיכל בגן עדן. השערים נפתחו לפני, וניחוהו גן העדן פרץ בעדס - אין לשער בסמו, קורת רוח כזו שאין דוגמתה בעולם התחתון! בקשתי להתקדם ולהיכנס בשערי האורה - והנה מלאך בא וחסם את הכניסה!

שאלתי: "מי אתה, ומה עשיתי לך שאתה סוגר את הדלת בפניי?! ונה: "אני המלאך שנברא ממצות גמילות החסד שעשית עם המוזג, כששכנעת את הפריץ להאריך את חכירתו בעשר שנים!"

תמהתי ורגזתי: "אם מלאך של מצוה אתה, מדוע תעמוד לי לשטן? הנה הוא שכרי על כך שבטרם שבתי לביתי סרתי אל הפריץ והצלתי משפחה מישראל!"

והמלאך ענה ואמר: "אמת הדבר שעשית לו טובה רבה ועצומה, ואף תקבל עליה שכר, והוא ממתין לך בגן העדן - אבל אינך יודע כמה דמעות נשפכו בגללך בטרם באה הישועה, בעוד אתה שוהה ביריד. דע לך, שדבר אינו נאבד, וכל דמעה תובעת עונש, כל התמהמהות תובעת גמול!"

הצטדקתי ואמרתי כי לא בזדון עשיתי, ולא מרוע לב, אלא כדי להציל את כספי, שהרי לא ניתן לדחות את ימי היריד. אבל דבר לא הועיל - המלאך חסם את הכניסה לגן העדן, וישבתי שם כמספר הימים, השעות והרגעים אשר שהיתי ביריד. ריח גן העדן עילף את נפשי, ואין לשער את צערי בכל רגע ורגע בו כלתה נפשי להגיע למקום מנוחתי אשר מנגד אראהו ושמה לא אבוא עד כלות המועד..."

כיום בעל הבי"ח את בני עדתו, וסח לפניהם את הדברים לאמור: "הביטו וראו עד כמה יש להיות זריזים לדבר מצוה, לחוש ולא להתמהמה לעשותה".